

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİYLE

KÂFİR

“Kâfirlerle ilgili olarak Kur’an, daha çok inanç ilkelerine aykırı olumsuz tutum ve davranışlarından ve bu davranışlarının sürekliliği sebebiyle şartlanarak, artık doğru ve güzel davranışları yapamayacak durumda olma özelliği kazanmalarından bahseder.”

K

ur'an-ı Kerim, insanların kişilik özelliklerinden söz ederken, inanç ve inanca dayalı davranışlar açısından gruptan ve değerlendirme yapar. Buna göre, birçok inanç ve inanca dayalı davranış grupları arasında üç kimlik öne çıkmaktadır. Bunlardan biri kâfir kimliğidir. Kur'an-ı Kerim birçok âyette kâfirlere işaretlerle onların tutum ve davranış özellikleri üzerinde durur. Bu özellikleriyle onları tanıma ve anlama noktasında mü'minlere uyarılarda bulunur. Bu bağlamda kâfirlerle ilgili olarak Kur'an, daha çok inanç ilkelerine aykırı olumsuz tutum ve davranışlarından ve bu davranışlarının sürekliliği sebebiyle şartlanarak, artık doğru ve güzel davranışları yapamayacak durumda olma özelliği kazanmalarından bahseder: "Allah, onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir, gözlerine de perde inmiştir." (2/Bakara, 7).

Kâfirlerin kişiliklerini şekillendiren temel kimlik özelliklerini Kur'an bağlamında psikolog Prof. Dr. Osman Necati yedi maddede özetler. Şimdi bu maddeleri psikolojik çözümler yaparak sırayla ele almak istiyoruz:

İnançla İlintili Kimlik: Tevhîde, resullere, âhîret gününe, dirilişe ve hesap gününe inanmamayı içeren kişilik özelliğidir. Bilindiği gibi kâfirlerin temel özellikleri inkârcılıklarıdır. Onlar özellikle gaybı inkâr ederek, Allah'ın sayısız âyetlerini görmezden gelip nankörlükte ısrarcı olurlar. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de şu âyet-i kerîmelerde ifade edildiği gibi: "Nefse kötülüğü (fücür) ve korunmayı (takvâ) ilham edene and olsun ki, onu tezkiye eden kurtuluşa ermiştir, kirlenip örten ise kaybetmiştir." (91/Şems, 8-10.). Bunu yaparak varoluşsal özlerindeki Allah'a iman ve buna bağlı diğer olumlu yönelimlerin üstünü örterek, kötülüklerle yönelirler.

İbadetlerle İlintili Kimlik: Allah'tan başka, kendilerine herhangi bir fayda ve zarar vermeyen varlıklara ibadet etmek de kâfir kişiliğin özelliklerindedir. Çünkü her ne kadar Allah'ı inkâr etseler de, varoluşsal ölerinde diğer bir ifadeyle fitratlarında var olan bir kutsal varlığa inanma ve yönelme eğilimi ihtiyacı sonucu, bu ihtiyacı böylece giderme yolunu tercih etmektedirler.

Sosyal İlişkilerle İlintili Kimlik: Zulm etme, mü'minlere karşı olan tasarruflarında düşmanlık gütmeye ve onlarla alay etme, haklarında sınırı aşma, kötülüğü emretme ve iyilikten alıkoyma gibi kişilik özellikleri bu kategoridedir.

Aile İlişkileriyle İlintili Kimlik: Silâ-i rahimi kesme bu bağlamdadır. Bu nedenle mü'minler sıkça uyarılarak akrabalarıyla ilişkilerini güçlendirmeye teşvik edilmektedirler. Nitekim her Cuma namazı sonrası okunan âyet-i kerîmede "akrabalarla yardımlaşma" emri cemaate hatırlatılarak, kâfirlere benzememek için uyarılmaktadırlar.

Yaratılış/Tabiatla İlintili

Kimlik: Ahdi bozma, ahlaksızlık, hevâ ve şehvetlere tabi olma, gurur ve büyüklük taslama gibi özellikle yaratılışla ilgili davranışlar bu çerçevededir. Dolayısıyla Kur'an ekseninden bakıldığında, ahlakî özellikler olarak nitelenen bu hususların kâfir kişiliğine ait oldukları ve dolayısıyla Allah'a inanma ile ahlakî davranışlar arasında bağ kurduğu belirtilmektedir.

Tepkisellik ve Duygusallıkla İlintili Kimlik: Mü'minleri sevmeme, onlara karşı kin besleme, Allah'ın kendilerine verdiği nimeti çekeme ve haset etme hususları bu sınıfta sayılabilir.

Akılsal ve Bilgisel Kimlik: Bu kimlik özellikleri arasında babaları taklit ve nefsin aldatması, düşüncelerin anlayış ve akletmekten donması, kalplerin mühürlenmesi, inançlara karşı basiretlerin körelmesi, sayılabilir. Bu süreçler, aslında birbirinden tümüyle kopuk değildir. Babaları taklit ve nefsin isteklerine uyarak davranışlar gerçekleştirme olayı süreklilik kazandırdığı sürece yerleşecek ve bireyin benlik ve kişiliğini kuşatacaktır. Zamanla birey, kendi yaptıklarını iyi ve doğru olarak algılamayı daha güçlü bir inançla başara bilecektir. Yaşadığı süreç bir tür şartlanma ve yapageldiği davranışları pekiştirir. Bu nedenle kalpleri mühürlenmiş, yani artık iyi ve güzel işleri algılamakta uzaklaşmış olacaktır. Anlayış ve idrakleri de bu çerçevede işlev görecektir. *Doç. Dr.